

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția:
Piața Unirii No. 3.
Administrația:
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile: 200 Lei
Particulari: 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 1069/1932

Ordin

către toate oficiile Protopopești și Parohiale din Eparhia română unită de Oradea-Mare.

De vremece în baza poruncii bunului Dumnezeu (Num. 18, 8—15) și SS. Canoane, (c. III C. XVI. q. 2), asupra zeciuieiilor și pârgii dispune Episcopul diecezan, în virtutea datorinții Noastre ordonăm, ca zeciuiala și pârga ce o dau preoții și credincioșii:

1. Să se administreze în modul următor:

a) Zeciuiala și pârga, care se va plăti în bani, se va induce atât în ziar cât și în rațiuni sub numele de zeciuială și se va administra ca și ceilalți bani ai bisericii conform statutelor diecezane.

b) Zeciuiala și pârga, care se va plăti în natură, va intra în grâнар și sub numele de „zeciuială” se va administra conform statutelor grâнаrelor.

c) Zeciuiala și pârga, care se va plăti în natură, dar constă din viețări și fructe cari nu se pot conserva, acestea se vor valoriza și banii se vor administra ca sub p). a.

2. Preoții și credincioșii trebuie să aducă zeciuiala și pârga de bună voie și veseli (Sirah 35, 9—10) fără ca să detragă din ea ceva, sau să aducă ca și Cain ce au mai slab. Deoarece Ișus ne spune: „Dați și se va da vouă: măsură bună îndesală și scuturată și vărsându-se vor da în sinul vostru. Căci cu aceeași măsură, cu care veți măsura, se va măsura vouă” (Luc. 6, 38).

3. După ce a da zeciuiala și pârga este poruncă pozitivă a lui Dumnezeu, declarată de Dumnezeu ca „sfânta Domnului” (Eș. 27. 30) și poruncită de Dumnezeu întru recunoașterea stăpânirii Lui. (S. Alfons C. III. Tr. 19. 4). De aceea toți învățații S. Biserici, păcatul de a nu da zeciuiala și pârga îl declară de păcat de moarte, de păcat greu al ireligiozității, călcându-se porunca I-a a lui Dumnezeu. Unii dintre învățații bisericii consideră acest păcat de sacrilegiu.

4. La administrarea sf. sacrament al Peninții toți Frații Preoți vor inzista asupra împlinirii acestei

porunci, și vor îndemna pe penitenți să plătească zeciuiala, având încredere în bunul Dumnezeu, că pe cei ce împlinesc această poruncă îi va binecuvânta, precum a promis.

5. Zeciuiala și pârga se va folosi în primul rând pentru acoperirea lipsurilor parohiale unde s’au încassat, însă conform statutelor diecezane. Apoi pentru formarea fondurilor parohiale și protopopești. Iar ce va întrece se va folosi conform deciziunilor Ordinariatului pentru acoperirea lipsurilor generale bisericesti, pentru înființarea și susținerea Institutelor de creștere ale tineretului și de ocrotire ale orfanilor, văduvelor, bătrânilor, săracilor, invalizilor și pentru înființarea și susținerea unei case pentru exerciții spirituale și alle instituțiuni bisericesti și filantropice.

6. Cei cari au venituri din mai multe părți, pot plăti zeciuiala și pârga unde voiesc, de regulă însă să fie îndemnați a o plăti la biserica unde ascultă s. Liturghie și primesc ss. Taine.

7. Fiind unii credincioși cărora le mai convine ca să dea zeciuială fără ca să știe alții când și cât au dat, și după ce darea zeciuiei e caz de conștiință, lăsăm ca în fiecare biserică să se așeze câte o cutie (perș), unde oricare credincios să poată pune cu cei datorește bunului Dumnezeu în mod discret. Pe cutie se va scrie „zeciuială” și totdeauna înainte de a se închide biserica, dar cel mult în fiecare Duminică, se vor scoate banii și se vor induce în ziar.

Oradea, la 21 Martie 1932.

(ss) Episcop VALERIU TRAIAN

Nr. 907/1932.

Pentru păstoria credincioșilor din Vechiul Regat.

După noua arondare a Diecezelor Provinciei noastre bisericesti prin bulla „Sollemni Conventione” a Preafericitului Părinte Papa Piu XI, întreg teritoriul Vechiului Regat și al Basarabiei aparține Archidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș.

„În întreg acest vast teritoriu nu avem decât o singură parohie organizată, în Capitala țării, București,

cu 2 preoți. Mai avem apoi două începuturi de organizare parohială, în Ploiești și în Craiova.

Dar nici chiar parohia București nu prevede paslorația, decât pentru o minimală parte dintre credincioșii noștri din Capitală. Și aceasta pentru motivul, că cei mai mulți dintre acești credincioși ai noștri, în vârtejul și sub povara unei vieți zbuciumate, uită să se intereseze de împlinirea lipsurilor sale sufletești prin preot de al nostru.

Aproape toți credincioșii noștri din Vechiul Regat sunt adevărați imigrați din regiunile de dincoace de Carpați și stau temporar în București și în alte orașe mai de frunte, unde muncesc în diferite servicii și funcții, câștigându-și o pâine.

Una dintre principalele noastre preocupări este să ne organizăm astfel, încât măcar virtual vorbind, toți acești credincioși să fie îngrijiți sufletește prin organele noastre bisericesti din partea locului.

Pentru atingerea acestei ținte dispunem următoarele:

1. Fiecare Frate preot diecezan să-și lumineze și convingă pe credincioșii săi, ca dacă pleacă pe timp mai îndelungat în Vechiul Regat, fie la București, fie în alt oraș mai de frunte ori în altă localitate, să nu dea uitării datorințele sale creștinești, ci pentru împlinirea acestora și chiar în interesul propriu de ordin temporar, să nu întârzie a lua contact măcar printr-o carte poștală, cu *Parohia română unită din București III, Str. Polonă Nr. 48*, anunțându-și numele și adresa.

2. Încât privește pe credincioșii duși de mai înainte în Vechiul Regat, despre aceștia fiecare Frate preot diecezan, va întocmi un tablou în 2 exemplare, cuprinzând numele și adresa respectivilor din parohia sa.

Acest tablou va fi înaintat oficiului protopopesec respectiv, care, până la 30 Aprilie 1932, câte un exemplar, deodată din toate parohiile districtuale, îl va transpune la adresa *Parohia română unită, București III, Str. Polonă Nr. 48*.

Pe calea aceasta vom ajunge, ca înșiși preoții noștri din București să se poată interesa și să caute pe acești iubii fii ai noștri întru Hristos, să-i organizeze și să-i ia sub grija lor pastorală și prin aceasta să ni-se ușureze marea răspundere ce o avem înaintea Dreptului Judecător, pentru sufletele lor".

Oradea, Șed. Cons. din 11 Martie 1932.

Nr. 869/1932

Retragerea timbrelor poștale oficiale.

Spre convenita orientare și acomodare comunicăm mai jos adresa On. Minister al Instrucțiunii și Cultelor cu Nr. 36279/3913 din 10 Martie crt.

Prea Sfințite.

În legătură cu circulara noastră No. 5556/428 din 24 Februarie a. c. avem onoarea a vă aduce la cunoștință că Regia

Autonomă P. T. T. cu adresa No. 50487/1932 ne face cunoscut că prin Jurnalul Consiliului de Miniștri No. 128 din 15 Februarie a. c. s'a hotărât ca *toată corespondența poștală oficială a autorităților de stat să fie primită spre expediere fără a mai avea aplicate timbre poștale oficiale, care dela 16 Martie a. c. se retrag din circulație.*

Pentru a putea fi primită la expediere corespondența va fi închisă în plicuri, cu antetul autorității respective, va purta numărul oficial de expediere, iar pe verso va avea aplicat sigilul autorității și va fi predată la oficiul de expediere cu condica de transport.

Face excepție dela această dispoziție corespondența oficială a instituțiilor cu bugete separate, asociații, societăți de tot felul, etc. care și în viitor va trebui francată cu timbre poștale curente și pe cari fiecare autoritate și le va procura contra cost dela oficiile poștale.

Toate timbrele oficiale, pe cari autoritățile le vor mai avea la 16 Martie, vor fi restituite imediat oficiului dela care au fost ridicate, cerând acestuia înapoierea chitanței ce a fost dată la primirea timbrelor; dacă chitanța nu se mai află în posesiunea oficiului se va cere o chitanță de primire, urmând ca astfel să fie descărcată partida cu valoarea timbrelor înapoiate.

În consecință Vă rugăm ca această dispozițiune să fie adusă la cunoștința oficiilor în subordine, cari până în prezent ridicau timbre pe credit în comptul acestui Minister.

Deasemenea Vă rugăm să binevoiți a dispune să se ia cele mai severe măsuri, ca să nu se întrebuițeze corespondența oficială decât pentru necesitățile de cult și nu pentru chestiuni străine bisericești, cunoscând că autoritatea care va fi dovedită că procedează alfel, va pierde dreptul la gratuitate, iar persoanele vinovate vor fi pasibile de pedeapsă.

Se menționează că cheltuiala cu expedierea corespondenței continuă a fi suportată de stat și pe viitor.

Primiți, Vă rugăm, Prea Sfințite, asigurarea deosebitelor noastre considerațiuni.

p. Ministru, *Indescifrabil.*

p. Consilier, *G. Ilioniu.*

Oradea, 15 Martie 1932.

Nr. 905/1932

Concurs la parohiile BOIAN și SARCAU

Pentru complenirea parohiilor *Boian* (protopopiatul Tășnadului) și *Sarcău* (protopopiatul Marghitei), cari prin trecerea la penziune a preoților M. On. *Emil Lobonț* și On. *Vasile Pop*, devin vacante, prin aceasta se publică concurs cu termenul de *15 Aprilie 1932*.
Oradea, Șed. Cons. din 10 Martie 1932.

Nr. 987/1932

Plata impozitului global pe trim. I. 1932.

În baza adresei On. Minister al Instrucțiunii și Cultelor cu Nr. 37.822/1932 lăsăm tuturor preoților Noștri ca până la 15 Aprilie crt. să trimită Oficiului administrativ al fundațiilor diecezane chitanța de plata impozitului global pe trimestrul *Ianuarie-Martie* crt., căci salariile pe luna Aprilie crt. nu se vor ordonanța până ce nu se vor prezenta chitanțele tuturor preoților de plata impozitului pe trimestrul prim al anului în curs.

Aceia, cărora încă nu li s'a făcut impunerea pe 1932, vor plăti un acout de impozit, egal cu $\frac{1}{4}$ parte din ceea ce a plătit în anul 1931.

Oradea, 21 Martie 1932.

Nr. 809/1932

Comunicat.

Comunicăm raportul comisiei încredințate cu cenzurarea rezolvirilor cazului de morală pastorală publicat în Circularul Nr. 232/1931.

„Pentru anul 1931 s'au cenzurat total 171 cazuri, dintre cari 14 au obținut nota „bine”, 72 au fost clasificate cu „suficient”, iară restul de 83 n'au alins nici aceasta clasificare.

Cele mai multe lucrări greșesc prin faptul, că nu expun în mod suficient principiile morale referitoare la chestiune. Și cei ce le expun, le expun neologic și nesistematic, răzimași doar pe cunoștințele cuprinse în catechismul primar. Mulți expun lucruri ce nu se țin de obiect. Referitor la modul de a proceda în cauza bătrânului Teodor au greșit numai puțini, opinând pentru amânarea deslegării până la o anumită a lui instruire.

Rezolvirea care ar fi întrunit sufragiile Comisiei, ar fi fost aceea, care ar fi împărțit întreaga expunere în două părți, așa cum erau și întrebările: I. Ce cunoștințe religioase se cer pentru ca cineva să poată fi deslegat în mărturisire?, expunând adecă principiile, doctrina teologică morală, referitoare la chestiune și II. Cum trebuie tratată penitența ca și cel din chestiune?; arătând în partea I: Principiile, că, peste tot, cunoștințele ce se cer pentru a putea fi deslegat valid și lăcit în mărturisire sunt aceleași ca și cele necesare pentru mântuire și justificare, adecă adevărurile necesare cu necesitatea mijlocului și cele necesare cu necesitatea poruncii. Adevărurile necesare pentru mântuire cu necesitatea mijlocului, după părerea unanimă a teologilor, sunt 2: 1. Că există Dumnezeu; 2. că Dumnezeu este drept răsplătitor. Sunt încă două adevăruri: Sf. Treime și Întruparea Domnului, pe cari, după părerea unor teologi destul de însemnați, încă ar fi necesar a le cunoaște cu necesitatea mijlocului. Deoarece însă părerea acestora e numai probabilă, fiind probabilă și întâia, în practică va trebui să se procedeze astfel: între împrejurări normale nu se va putea da deslegare sigur (validă și lăcită) unui penitent care nu ar avea cunoștința explicită a acestor patru adevăruri necesare necesitate medii, și, bine înțeles, pentru liceitate, și a celor necesare necesitate preceptivă. — Ba nici în împrejurări extraordinare, adecă în primejdie de moarte, căreia i-se aseamănă și bătrânețele, nu se poate da deslegare validă și lăcită unui penitent care n'ar avea deloc cunoștința celor dintr-unu două adevăruri sigur necesare pentru mântuire cu necesitatea mijlocului. Într-o împrejurări extraordinare, adecă în primejdie de moarte, căreia i-se aseamănă și bătrânețele, se va putea da deslegare validă și lăcită și a celor penitenți, cari au cunoștința explicită cel puțin a celor două adevăruri sigur necesare cu necesitatea mijlocului.]

Deci în Partea II. a expunerii, la cazul dat, trebuia să se spună, că bătrânului Teodor, socotind că bătrânețea e deja o boală în sine, socotind că, în cazul unei eventuale amânări a deslegării, era probabil că dânsul nu se va mai reîntoarce. — preotul, dându-i o sumară instrucțiune asupra adevărurilor de credință necesară de știut cu necesitatea mijlocului și, bine înțeles, și asupra celor necesare la valoarea sacramentului, îi putea da valid și lăcit deslegarea. De canon i-ar fi dat ceva lucru potrivit unui analfabet care nu știe nici o rugăciune, de ex. mătăni, post, ori să zică în fiecare zi, călăva vreme, aceste cuvinte: Dumnezeu fii mie milostiv păcătosului, sau: Doamne iartă mă pe mine păcătosul etc. — Bine înțeles, că i-ar fi îndemnat să-și câștige, cât va mai fi în viață, și alte cunoștințe religioase, umblând, de poate, regulat la biserică, ori cerând instrucțiune dela vre-o persoană apropiată.

Oradea, la 1 Martie 1932.

P. Dr. Tăutu

P. Dr. G. Stan

Dr. V. Chirvaiu*.

Aviz

Suntem rugați a comunica:

OFICIUL PROTOPOPESC CENTRAL ORADEA.
Oradea — Orașul nou

No. 195/1932.

Veneratelor oficii parohiale române unite din districtul Oradea.

Vă comunic pentru conformare programa conferinței preoțești, care o convoc prin aceasta în parohia Sântandrei pe 12 Aprilie 1932

I.

a) Plecare din Oradea dela reședința episcopală în 12 Aprilie Marți dimineața precis la ora 8¼ cu autobus, reîntoarcerea tot cu autobus după masă la ora 17 (5).

b) La ora 9 precis celebrarea Sf. Liturghii a sf. Ioan Gură de Aur, la care vor concelebra toți confrășii aducând odăjdii, afară de confesarii designați: Mon. Andrei Pelle, Victor Ternovan, Ioan Cinca și Petru Gherman. La sf. Liturghie va predica Mon. Gheorghe Barna.

c) La ora 12 ședință până la ora 14. Dela ora 14—15 masa comună de post strict, dela 15—17 ore continuarea ședinței. Ședința se va ține în Sala de învățământ a școlii confesionale.

II.

Programa conferinței:

1. Cuvântul de deschidere al protopopului districtual împreună cu invitațiunile oficiale pentru conformare.

2. Disertația On. Lazar Apaleanu preot în Dubricionești.

3. Raportul fiecărui preot prezentat în scris: cum a executat înființarea fondurilor protopopești, parohiale, grănerul sădirea pomilor!? În acest raport să se mai relateze când s'au înființat Reun. Mariană, AGRU-1 parohial și cum au activat aceste în 1931. Ce procesiuni s'au reîntrodus din cele prescrise în Euhologiu. Cum au fost conduși școlarii la Sf. Lih. în Duminici și Sărbători și de câte ori și câți s'au mărturisit cuminecat peste an?

4. Desbaterea cazurilor de morală-pastorală publicate în Vestitor No. 232/1931 și No. 692/932.

5. Desbaterea unei propuneri: ca pe viitor conferința de primăvară din Paresimi să se țină în 2 (două) grupuri în jurul Vadului și în jurul Orășii ambele sub prezidiul protopopului, ar în locul conferinței din toamnă să se țină în Septembrie sinod protopopesic la sediul protopopiatului, la care fiecare preot să dea raport despre viața sufletească și materială a parohiei și despre activitatea Reuniunilor și a Agrului.

6. Stabilirea unde și când să se țină misiuni populare, fixarea locului conferinței de toamnă, designarea predicatorului și al disertantului.

7. Diferite propuneri.

Având în vedere importanța obiectelor precum și obligamentul mărturisirii Paschale să accentuează prezentarea tuturor confrășilor. Din motive grave absența să se anunțe cu 3 zile înainte. Totodată rog ca raportul precizat în punctul 3 din program fiecare să-l trimită ori să-l aducă personal.

Oradea, la 24 Martie 1932.

Gheorghe Maior
protopop central
român unit de Oradea.

PARTEA NEOFICIALĂ**Cea mai arzătoare problemă**

Privind cu ochi pătrunzători prezentul și viitorul Sionului nostru sfânt și mijloacele ce ar putea contribui mai mult la întărirea și înălțarea lui, găsim, că în locul și pe planul întâi între acele mijloace se află chestia *ziarului nostru cotidian*. Dacă nu vom putea realiza această idee, e semn că biserica noastră unită cu Roma va tângi numai, dar nu va trăi cu o vigoare și forță vrednică de trecutul ei glorios și de înalta misiune ce o are.

Cauzele și motivele, cari pledează pentru înființarea unui cotidian, sunt atâtea, încât, înverdate, nu cred să fie un singur suflet, care mai ține ceva, care mai sperează ceva dela această biserică, să nu fie pentru realizarea cât mai grabnică a acestei frumoase idei. Motivele aceste le poate găsi oricine se gândește puțin.

1. Abstrăgând dela motivele de zidire, de întemeiere a convingerii și a conștiinței noastre de creștini români uniți, catolici, conștiință care trebuie clădită și fortificată zi de zi în fiecare fiu al bisericii noastre, e de ajuns dacă ne gândim la simplul motiv al apărării noastre. Zi de zi se debitează sute și mii de lucruri neadevărate, de multeori răutăcioase și calomnioase, la adresa bisericii noastre, ni se fură și atacă drepturi, ni se atacă chiar dreptul la existență etc. Dacă am avea un organ zilnic în Capitală, în fiecare zi am putea răspunde prompt la toate atacurile, am putea împrăști nedumeririle ce le lasă știrile și informațiile calomnioase chiar și în sufletul celor ce nu ne sunt dușmani nici răuvoitori, dar, în lipsă de informații și din partea noastră, cred cece citeșc în ziarele dușmănoase nouă și catolicismului peste tot.

2. Viața publică are aspecte așa de variate. Pentru îndrumarea ei în direcție bună și sănătoasă s'ar contribui foarte mult, dacă aspectele ei s'ar lumina și prin razele etice și ale moralei creștine, de care ar fi călăuzit întru toate cotidianul nostru. S'ar da prin acest cotidian pildă cum trebuie să se scrie fără patimă, obiectiv și numai în serviciul adevărului și-al binelui; s'ar putea, poate, ridică, cel puțin indirect, prin pildă bună, moralul ziaristiceii noastre, scăzut de a binele sub nivelul și limita permisului.

3. Un alt motiv important e apoi, că prin cotidian ne-am forma generațiile viitoare, apărătorii, susținătorii și continuatorii de mâine ai Sionului nostru sfânt. Generațiile de azi, crescute într'un mediu religios de totului divers de-al trecutului, au nevoie de o fermă și luminoasă îndrumare pe calea bunurilor și a adevărilor religioase. Dacă vom continua tot așa, privind cu nepăsare cum indiferentismul își face drum printre intelectualii noștri de azi, printre tineretul de ambe sexe, cu îngrijorare ne întrebăm, cine va duce

mai departe steagul Sionului nostru? Căsătoriile mestecate, viața tumultuoasă dela orașe, lupta pentru existență, rup pe mulți credincioși de-ai noștri dela sânul bisericii care i-a crescut, abstrăgând dela numărul destul de considerabil al acelor cari se pierd prin cele orașe și regiuni unde n'avem parohii organizate. Aici trebuie să se facă ceva. Trebuie să ne asigurăm conducători pentru viitorul bisericii; astfel ar însemna să-i tradăm interesele ei vitale chiar de pe acum. Trebuie să avem pentru intelectualii noștri un organ, un far de îndrumare și întărire, care să-i facă să se susțină la suprafață chiar și în mijlocul valurilor vieții, oricât de furioase și tulburi ar fi acele.

Aceste sunt numai motivele de ordin general, cari cred că sunt destul de convingătoare, pentru ca să ne facă să ieșim din nepăsare și să punem la temelie bisericii noastre o piatră puternică, care să-i asigure viitorul cu desăvârșire. Nu ne-am face datoria pe deplin față de această moștenire scumpă a strămoșilor, dacă nu ne-am gândi la lucrul acesta de pe acum.

Întrebarea e, că putem noi realiza din puterile noastre proprii, acest cotidian? Iată întrebarea la care vom răspunde într'un număr viitor.

P. Dr. T.

O gafă politică și un gest nepatriotic al patriarhului României.

A făcut ocolul presei întregi și, credem, și al pământului, răsunătoarea vorbire ce-a finit-o preafericitul patriarh al României, în Duminica ortodoxiei, la școala de fete a femeilor ortodoxe din Capitală. Ciliitorii își vor fi reamintind cele spuse de Înaltul patriarh în aceea cuvântare, după cum au cilit în ziare. În esență se spunea, că partidul care a fost la putere (cele național-țărănesc) n'a respectat drepturile bisericii ortodoxe române, a cocoțat în funcțiunile înalte de Stat numai greco-catolici, fiind și el un partid al unei confesiuni (al uniților) și nu al Țării. Iar despre credincioșii bisericii noastre române unite ar fi zis, că nici nu sunt români; chiar când spun că sunt, să nu le creadă nimeni, căci de fapt nu sunt.

Iată cuvinte grave, pe cari nu poate să le spună nici un dirigător mai mic al Statului, cu atât mai vârtos cel mai înalt demnitar al unei biserici. Cum se va descurcă Înalt preafericirea sa cu partidul pe care l-a vizat, îl privește. Noi nu apărăm partidele, pe noi ne doare de țara aceasta dorită și de noi din tot sufletul, câștigată și cu jertfele eroilor noștri. Ori cum, răsboirea preafericitului cu un partid, care până eri guvernă Țara, este, din punct de vedere al politicii interne și al bisericii ortodoxe române, cel puțin o gafă, care îl privește pe preafericirea sa personal pentru urmările ce le poate avea. Pe noi nu asta ne

doare. Ne doare că cuvintele preafiricirii sale, dacă le-a spus, și n'avem nici un motiv să credem că nu le-ar fi spus, deoarece le-a relatat un ziar în ale ortodocsiei todeauna bine informat, și, provocat să le desmintă, nimeni un le-a desmîntit, deci ele sunt reale, — fac rău nespuse de mare Țării. Ne doare că acele cuvinte au putut produce în străinătate impresiile cele mai proaste și pentru Țară urmările cele mai neplăcute. Căci cuvintele așa luate, înseamnă că în România între cele două confesiuni românești există o luptă pe viață și moarte, când însuș patriarhul României ostracizează din sânul neamului pe un număr considerabil de uniți (cel puțin două milioane); asta înseamnă că în România consolidarea sufletească nu s'a făcut nici între elementul românesc; asta înseamnă că România nici nu se va putea consolida vre-odată, pentru că ortodocșii și uniții reprezintă în ea cele două elemente insociabile, apa și focul. Or, ce înseamnă aceasta pentru creditul Țării, în străinătate, ce înseamnă aceasta pentru viitorul acestei Țări, oricine poate vedea foarte ușor.

Dar nu numai atât. Dacă străinătatea va afla din însaș gura celui mai înalt demnitar al religiei majoritare, că în Ardeal sunt cu *două milioane* de români mai pușini, decât s'a afirmat când aceste ținuturi s'au dat României, nu înseamnă aceasta a face cel mai bun serviciu și a le furniza cel mai prețios argument celor ce cer revizuirea hotarelor? Și să nu credem, că e vorba de fantezii; foile minoritare au și început a exploata cuvintele patriarhului în acest înțeles. Ce **prudință politică** e aceasta dela capul bisericii dominante?

Dar să amintim și efectele dezastruoase în interiorul Țării și mai ales în școli, asupra liniștei și a pașnicei conveștuirii între cetățeni. În Oradea și aiurea și copiii de școală știu de cuvintele patriarhului. În școlile primare din Oradea copiii ortodocși batjocoresc pe cei uniți, că ei nu sunt români; așa a spus patriarhul României.

Iată toate roadele unei ieșiri nesocotite din partea unei înalte fețe a cărui înaltă menire ar fi să oploșească și să propage liniștea și bunăînțelegerea între cetățeni; care, chiar dacă ar fi frecări între anumite clase și elemente, cu înalta-i autoritate ar trebui să le calmeze și să le acopere, pentru binele cetățenilor și al patriei. Nu, înalt preafiricirea sa se coboară în stradă și face agitație politică; mai mult, se coboară în școală și otrăvește sufletele nevinovate ale generațiilor tinere, spre nespusea daună a Țării înlăuntru și în afară.

Nimeni nu va putea nega realitatea constatărilor noastre. De încheiere ținem să relevăm un lucru: Biserica creștină catolică, cea cu mulți episcopi și demnitari în toate țările și între toate națiunile, ține foarte mult la prestigiul neștirbit al demnitarilor săi; dar dacă un ierarh catolic ar fi comis o gafă cu ur-

mări așa de grave și dezastruoase pentru țară, ar fi trebuit să-și părăsească locul numai decât. Înaltul Guvern însă și Sfântul Sinod al bisericii autocefale române, par a nu se fi sesizat de loc. Pagubă; căci vedeți, nu de alta, dar sunt unii cari cred, că preafiricitul patriarh, prin cuvântarea rostită a voit să trimită d-șoarei *Lady Rothermere*, fiica faimosului lord dela Londra, carea tocmai atunci se afla la Budapesta, un compliment, un plocon: pe cei două milioane de uniți din Țară; fără să întrebe pe Rege, armata și chiar pe nenorociții sacrificai. Și asta toluș nu se poate, să vinzi o bucată din țară fără știrea lor.

P. T.

Iată aci și Comunicatul dat cu acest prilej de Comitetul Central al Agrului din Cluj.

Asociația Generală a Românilor Uniți Comitetul Central Cluj

Cluj, 26 Martie 1932

Comunicat

către toate organizațiunile diecezane

Biroul Asociației Generale a Românilor Uniți (A. G. R. U.) luând cunoștință de consternarea generală pe care a produs-o în sinul tuturor organizațiilor A. G. R. U. atacul recent, afirmativ îndreptat de chiar Patriarhul bisericii ortodoxe împotriva credincioșilor bisericii române unite, cărora le contestă dreptul cetățenesc de a lua parte la viața publică și conducerea țării și sesizat de intențiunea lor de a-și exprima mânia prin acțiuni de natură publică, le face cunoscut următoarele:

Recunoaște, că indignarea generală este profund îndreptățită.

Nu găsește, toluși, necesar desfășurarea unei acțiuni publice de protest, după ce ieșirea de inspirație politicianistă a Sanctității Sale, producătoare de vrășmășie între fiii aceluiaș neam, și-a găsit sancțiunea cuvenită în însași repulsiunea și reprobarea spontană, cu care a fost primită din partea opiniei publice sănătoase a neamului românesc.

secretar gen.:
Indescifrabil.

P. președinte:
Prof. Al. Borza

Răsăritul și apusul

Sub acest titlu s'a publicat în numărul 7, din acest an, al Revistei „Legea Românească”, ce apare la Oradea, cuvântarea rostită, cu ocaziunea întâii dumineci din postul mare, zisă a Ortodoxiei, în catedrala ortodoxă a Orăzii.

Cetind acest articol și judecându-l la lumina adevărului istoric, nu știi ce să admiri mai mult: ignoranța ori răutatea? Nu ne pronunțăm, care din aceste două balansează mai mult, nici nu afirmăm, că sunt de o potrivă în sufletul autorului, ci ne mărginim numai a analiza pe scurt conținutul articolului.

1. Mai întâiu autorul caută să dea definițiunea cuvântului ortodox, catolic și protestant și zice: „ortodoxă”, „adecă biserica cu credința cea a țevărată”; „catolic”, „care cuprinde o tendință de a stăpâni pământul”; — „protestant”, „care e rezultatul unei nemulțumiri și a unei protestări”. Definiții subrede de elev!

Insemnarea etimologică a acestor cuvinte e cunoscută de toată lumea. Intrucât însă ele se întrebunțază ca apelative pe lângă „biserica creștină” și se spune: *biserica ortodoxă, biserica catolică, biserica protestantă*, trebuie făcută o oarecare deosebire și dat puțină lămurire cetitorilor.

Trebuie admis, ca un fapt istoric, că Hristos a înființat Biserica sa, adică asociația aderenților săi. Acestei asociații i-a dat toate mijloacele trebuincioase pentru dobândirea scopului. Statutele sunt cuprinse în sfânta Scriptură și sfânta Tradiție; cărma, e încredințată celor doisprezece, sub președinția juridică a lui Petru; scopul e pregătirea oamenilor, în suflet și trup, adecă prin activitatea lor internă și externă, la dobândirea moștenirii fericite și veșnice¹⁾. Numai prin aceasta Biserica a lui Hristos omul poate ajunge la scopul lui din urmă; iar afară de ea, în rea credință, oricine ar fi, se osândește. Or aceasta Biserica a lui Hristos, sau creștină, din firea ei e catolică și ortodoxă, adecă e pentru toți oamenii și pentru toate timpurile și pentru toate locurile, și conține dreapta credință, adecă, adevărurile genuine, cari călăuzesc mintea și inima și faptele omului spre scopul lui din urmă. Astfel *Catolicitatea și Ortodoxia* Bisericii creștine nu se bat în cap, după cum presupune autorul articolului, ci se împacă foarte bine între ele și s'au împăcat de fapt până la 1054, data schizmei desăvârșite orientale.

Cât privește cuvântul „catolic” istoria ne arată, că pentru întâia dată a fost întrebunțat în scris de către Sf. Ignațiu Mucenicul, martirizat de Împăratul Traian în anul 107, în scrisoarea lui către credincioșii din Smirna. El zice: „Acolo, unde e Episcopul, trebuie să fie adunarea credincioșilor, precum, acolo, unde e Hristos, e Biserica catolică.”²⁾ Il găsim iarăși întrebunțat în scrisoarea credincioșilor din Smirna asupra morții Sf. Policarp, martirizat la 23 Februarie 255, adresată întregii comunități creștine: „*tuturor bisericilor împrăștiate în orice loc ale sfintei și catolice Biserici*”³⁾ Multe dovezi de aceste s'ar mai putea încă aduce. Conciliul din Nicea (325) a consfințit acest apelativ pentru biserica lui Hristos, punându-l în simbolul apostolilor din forma romană: „*Sanctam Catholicam Ecclesiam*” — „(cred în) *sfânta Biserică catolică*”⁴⁾ De atunci și până azi Biserica lui Hristos a păstrat acest apelativ pentru a arăta firea intimă a ei, și pentru a se deosebi de sectele religioase ivite în decursul veacurilor prin mândria oamenilor. De aci sf. Pacian, episcop din Barcelona, pela jumătatea veacului al IV, după mărturia Sf. Ieronim, zicea despre sine: „*Christianus mihi nomen; catholicus cognomen*”. „Numele meu e creștin, iar pronumele catolic”. Acelaș adevăr îl spunea Marele Pontifical al Romei din timpul războiului mondial, Benedict al XV: „*Un adevărat fiu al Bisericii trebuie să aibă numele „creștin”, iar pronumele „catolic”*”⁵⁾

¹⁾ Cf. Marc. III. 15—20; — Mat. XVI. 18—20; — Ioan XXI. 15—18; — Mat. XXVII. 18—20; — Marc. XVI. 15—17; — Luc. XXII. 31—33.

²⁾ Catechismo in esempi L. I. C. E. P. I. p. 624.

³⁾ Eusebiu I. IV. p. 9—19 St. Eccl.

⁴⁾ Encchiridion Symbolorum, Denzinger p. 1.

⁵⁾ Il catechismo in esempi. Part I. p. 625.

Cuvântul „ortodox” s'a întrebunțat în decursul veacurilor în diferite împrejurări pentru a arăta credința dreaptă a Bisericii lui Hristos, dar n'a fost întrebunțat ca apelativ oficial. Astfel e întrebunțat și până azi în canonul liturghiei latine: „*et omnibus orthodoxis, atque catholicæ et apostolicæ fidei cultoribus*” „și cu toți dreptcredincioșii și cultivatorii credinței catolice și apostolice.”¹⁾ Înainte de marea schismă din 1054 sfinții Părinți apostolici și Părinții cei mari numiau biserica lui Hristos, ori numai „catolică”, ori „ortodoxă și catolică” (vezi îndeosebi Simb. Athanasian din s. IV); erelicii și schismaticii se numiau pe sine cu preferință, ca în semn de protest față de biserică adevărată ortodoxo-catolică, „ortodocși”.

Dela marea schismă din 1054, biserica greacă a lui Fofie erelicul, iar nicidecum sfântul, și a lui Cularie ignorantul, și-a însușit ca propriu acest apelativ, pentru a avea un paravan înaintea celor necunosători de istorie, și în dosul căruia să se ascundă ambiția greacă, care a preferat să rupă mai de grabă unitatea Bisericii lui Hristos decât să se supună dispozițiilor Proniei dumnezeiești. (Vezi Dr. N. C. Paulescu, Sinagoga și Biserica, vol. II despre trufia grecească).

2. În al al doilea loc să spunem ceva și despre celelalte mai de seamă aberații ale zisului articol.

E cu totul arbitrar și pueril a susține că orientul numai e leagănul misticismului, când e mai vădit decât soarele în amiaza mare, că, deși factorul de civilizație, creștinismul, s'a ivit pe malurile Iordanului, totuș s'a desăvârșit și s'a răspândit depe malurile Tibrului.

Nu Bizanțul a domesticit popoarele păgâne, ci Roma Pontificilor. Sinoadele ecumenice întru alăta au stabilit doctrina de credință, intrucât au fost călăuzite și conduse de urmașii legali ai lui Petru. Petru a grăit prin Silvestru la Nicea; Petru a vorbit prin Damas la Constantinopol; Petru a vorbit prin Celestin la Efes; Petru a vorbit prin Adrian la Nicea a doua oară în contra iconoclașticilor. „*Ubi Petrus ibi Ecclesia*” — „*Unde-i Petru acolo e și Biserica*”. Toate sinoadele ecumenice, pe cari își razimă ortodocșii de azi credința, sunt opera papilor, prezidate de delegații lor. Aceasta n'o neagă nici ortodocșii mai iubitori de adevăr.

În chestiunea iconoclastă cine a luptat mai mult decât Papii Grigoriu II—III și Adrian I.? La cuvântul lor de ordine s'au trezit luptătorii din orient pentru cinstea iconelor. După mai multe lupte, fiind ales Tarasiu de Patriarh al Constantinopolului, el scrie lui Adrian I, Pontificalul Romei, rugându-l să ia parte în persoană la conciliu. Adrian a trimis pe reprezentanții săi, cu scrisori către împărăteasa Irina, explicând *cultul iconelor*, și către Tarasiu, pe care îl întărește în patriarhatul din Constantinopol, deși fusese ales ilegal. Convocându-se Conciliul la Constantinopol în August, 786, din pricina unor soldați iconoclaști conciliul s'a transportat la Nicea, 787, fiind prezidat de legații lui Adrian, cari au deschis lucrările și le-au iscălit în întâiul loc. Acesta e conciliul al VII-lea ecumenic.²⁾ După încheierea conciliului Tarasiu a dat socoteală Pontificalului Romei de toate lucrările.³⁾ Așa se părea stânsă chestiunea. Furtuna însă s'a redeșteptat sub împăratul Leon al V (813—820). În acele

¹⁾ Missale rom. Canon Missae.

²⁾ Hergenröther St. Univ. v. III. p. 21—58.

³⁾ Mansi p. 458.

persecuțiuni grozave, Teodor Studitul, abate la mănăstirea din Sacudiu și Studiu, cel mai aprig apărător al cultului icoanelor, de data aceasta recurge la ajutorul Papii, Pascal I. Papa a primit recursul lui. Iar Teodor mărturisește, că în aceasta el recunoaște cum urmașul văzut și de toți recunoscut al principelui apostolilor cărmuiea Biserica Romană și că Dumnezeu nu părăsise biserica bizantină.¹⁾

Hotărârile decretate în conciliul 787 au fost întărite, după multe lupte crâncene, sub Împărăteasa Teodora, mama lui Mihail III. Teodora a depus pe Patriarhul Ioan VIII, partizan al iconoclasticilor, înlocuindu-l cu neînvinsul Metodiu. A adunat un sinod la Constantinopol în 842. În acest sinod s'au primit toate cele decretate și aprobate de Pontificii Romei, privitor la cultul icoanelor. S'a hotărât ca în fiecare an să se celebreze acest triumf al *credinței adevărate*, ortodoxe (după înțelesul genuin al cuvântului, iar nu după cum se ia azi, ca un apelativ al bisericii schismatice orientale). După încheierea Sinodului din 19 Februarie, icoanele au fost restabilite la cult. Astfel Dumineca ortodoxiei, întâia din postul mare, nu se înțelege așa cum o înțeleg ortodocșii de azi, ci e dumineca triumfului cinstirii icoanelor asupra iconoclașilor, triumf reputat prin sprijinul efectiv al Romei papale. Pot s'o negé aceasta ortodocșii? Să ni-o spună.

3. Cum se poate afirma că abia în veacul al IV se ivise unele licăriri de creștinism pe orizontul lumii apusene, când se știe, cu toată siguranța istorică, că sf. Petru și Paul au înființat comunitatea creștinilor din Roma, când sf. Paul trimise și o scrisoare creștinilor romani, iar Nerone în anul 64 face cea mai groaznică prigonire în contra lor?

4. Biserica ortodoxă a avut erarhia întreagă până la 1054, deoarece a recunoscut Primatul Pontificelui Romei, dar nu o mai are întreagă dela acea dată.

5. Biserica ortodoxă are ca for suprem de conducere sinodul, caeace nu e după orânduiala lui Hristos. El a zis: „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica mea” (Mat. XVI. 18); „Paște oile mele, mielușei mei paște”, (Ioan. XXI. 15—18); „Eu m'am rugat pentru tine ca credința ta să nu se micșoreze, iar tu întărește pe frații tăi” Luc. XXII. 31—33). E foarte greu a mistifica cuvintele lui Hristos. Aceste cuvinte dau lui Petru un Primat nu numai de onoare, ci de adevărată jurisdicție în toată Biserica lui Hristos, după cum a recunoscut de fapt biserica orientală până la 1054.

Incheierea logică e, să se întoarcă biserica orientală greacă desbinală la adevărata Biserică ortodoxă, care e și catolică, căci aceasta e Biserica lui Hristos, care sfințește; și nu va fi învinsă niciodată.

P. N.

¹⁾ Hergenröther v. III. p. 53.

Dreptul de proprietate în concepția creștină

(Urmarea V).

de Păr. Dr. Dom. Nicolăeș.

Funcțiunea socială a bunurilor pe lângă că e îndreptățită de religie, e ajutată și de rațiune. Mai întâiu *unitatea* specifică a oamenilor, prin care toți oamenii alcătuiesc un totul organic, apoi *prevalența* dreptului, ce fiecare îl are la viață, față de dreptul de proprietate. Dacă dreptul de proprietate ar împărți neamul omenere în două, una a aceluia, cari sunt înzestrați cu prisosință de toate bunurile, iar alta a aceluia, cari sunt osândiți a muri de foame, ar fi zădărnicită întreaga economie a creațiunii; bunurile pământesti nu și-ar ajunge scopul lor, care este de a înlîmpina cel puțin cerințele elementare ale omului. Sf. Augustin, îndeamnă cu insistență la orice ocazie azistența și ajutorarea materială a celor săraci.

El zice: „Dă-i lui Hristos; aci, pe acest pământ, el vrea să primească. Dă lui Hristos și nu vei pierde... Nu pierzi dacă tu încredințezi slugii tale ceace ai câștigat, și vei pierde oare dacă încredințezi Domnului tău ceace ai primit de la El? Hristos se face pentru noi nevoiaș, El ar putea să ajute pe toți săracii, ce îi vezi, precum a ajutat pe Elia... Când D-zeu lasă pe pământ pe săraci vrea să încerce pe cei bogăți... Superflua tua necesaria sunt aliis.”¹⁾ Aiurea spune: Cât ai dat tu, îți va fi înapoiat cu camătă, căci D-zeu îți spune: Aliud dabo, et plus dabo, et melius dabo, et aeternum dabo”²⁾. D-zeu nu te-a creat numai pe tine, o bogatule, ci a creat și pe cel sărac. Și v'a pus pe aceeaș cale, pe calea vieții de față. Voi sunteți tovarăși, umblați pe acelaș drum, săracul nu duce nimica, iar tu duci chiar mai mult decât îți trebuie; dă și lui din ceace ai și îl hrănește pe el și astfel îți ușurezi sarcina ta Dați deci săracilor vă rog, vă indemn, vă prescriu, vă poruncesc”³⁾.

E prea drept ca săracul să fie ajutat. Care e însă măsura cu care cel ce dispune trebuie să-l ajute? Leon XIII în aceeaș Enciclică „Rerum novarum” declară, că nimenea nu-i dator să ajute pe alții din ceace e de trebuință șieși și la ai săi; ba chiar nici din ceace e trebuincios la buna cuviință a stării proprii.

Care însă este punctul precis, limita necesarului și a cuviinței și unde, în ce e surplusul și prisosința? O limită lară, comună, matematică desigur că nu se poate da: însă o limită elastă, sau, cum spune Sf. Toma de Acvin, o limită care nu stă „in indivisibili”, la care se poate adăoga sau scoate fără să fie *prea*, aceasta se poate⁴⁾

Moralistii au hotărât o normă și au graduat trebuința săracului în **extremă, gravă și comună**. Numai trebuința extremă a săracului trebuie ajutată, sub poruncă, chiar din ceace e trebuincios pentru gradul și condițiunea noastră de viață, deoarece dreptul la existență al săracului e mai mare decât dreptul cuiva de a se ținea într'un anumit grad de cuviință.

Cu toate acestea, nu e lucru ușor a hotărâi excesul bunurilor de împărțit la săraci, mai ales că egois-

¹⁾ Sermo XXXIV—6. Patrol. lat. tom. 38. col. 243.

²⁾ Sermo LXXXVI—5. Patrol. lat. tom. 38. col. 525—526.

³⁾ Sermo LXI—12—13. Patrol. lat. tom. 38. col. 414.

⁴⁾ Sum. theol. 2a 2ae q. XXXII, art. 6.

mul, plăcerile și mândria învăluiesc așa fel judecata, încât fac pe om să judece nu numai că nu are de prisos, după gradul ce-l ocupă, dar că nici nu are cât ar trebui. „A face socoteală, scrie un autor, asupra prisosului, înseamnă a nu-l afla niciodată, sau chiar a găsi că n'ai nici necesarul. Aceasta se întâmplă mai ales azi, sau mai bine în prezenta ordine socială, în care condițiunea familiilor se măsoară după bogățiile lor. Aceia sunt de o condițiune mai înaltă, cori au mai multe bogății. În cazul aceasta e cu neputință a afla vreodată prisosul”¹⁾

În asemenea împrejurări, în care greu s'ar găsi o ieșire, ne vine în ajutor religia. Ea prefăce binefacerea într'un act de dragoste către D-zeu și îl leagă foarte strâns cu actul de iubire bine orânduită a omului către el însuși. Astfel se deșteapă un imbold puternic către binefacere și se nimicește puterea calculilor amăgitoare ale egoismului. Sf. Augustin se slujește tocmai de această însemnată pârghie a ideii religioase pentru a constrânge pe avuți să ajute pe cei săraci. Fără a intra în amănunte privitor la cantitate, el zice. „Tu ai din belșug, iar altul n'are nimic. Dă-i tu din al tău și ți se va da... Trebuie oare cei bogați să dea totul ce au? Apostolul zice numai să dea, iar nu să dea totul. Să-și rețină ceace e îndestulător pentru dânșii și încă ceva mai mult. Să se dea deci o anumită parte. Cât de mare? A zecea parte? A zecea parte o dădeau farizeii. Să ne rușinăm, fraților, că ei dădeau a zecea parte în folosul aceluia pentru cari Hristos încă nu-și dăduse sângele său. Dar dacă farizeii și cărturarii dădeau a zecea parte, să nu crezi că faci cine știe ce, dacă dai săracului un ajutor, care e poate a mia parte din bunurile tale. Cu toate acestea nu te blămez. Fă cel puțin atâta.”²⁾

Sf. Augustin îndeamnă pe credincioși la o milostenie cât de îmbelsugată și are expresiuni energice în a arăta această datorie a aceluia cari dispun. Astfel, talmăcind psalmul al 95, zice: „pomana nu e un dar, ci o restituție; cine nu face pomand, face o nedreptate; și cine nu ajută pe sărac, e un uzurpator al bunurilor.”³⁾ Aceste expresiuni ale Sfântului au scopul de a reaminti principiul, că D-zeu e adevăratul proprietar al tuturor lucrurilor, cum am notat la început, iar oamenii sunt numai niște administratori, sau proprietari subordonați, și ca atari sunt datorii a se supune poruncii de a face milostenie, care poruncă e repetată în multe locuri ale sfințelor cărți și chiar de Isus Hristos în Evanghelie, poruncă care dealmintrelea nu impune o datorie de dreptate, afară de cazul când săracul se află în extremă necesitate.

* * *

Binefacerea nu este numai un act de solidaritate și filantropie, ci mai pre sus de toate trebuie să fie un act insuleșit de duhul interior al dragostei dumnezeiești. Nu e numai mâna, care întinde săracului un obol de îndurare, ci e inima, care înlătură trufia, e inima, care vede în cel nevoiaș personificarea lui Isus Hristos, e inima, care, prin milostenie caută să facă nu atât un act altruistic, cât să împlinească o

datorie de slujbă modestă.¹⁾ Această concepție atât de adâncă, prin care dragostea milostivnică e pusă în slujba socială, iar bogatul e însărcinat de D-zeu să împlinească această slujbă, marele orator, Bossuet, ne-o pune într'o strălucire deosebită în cuvântarea lui asupra demnității celor săraci: „Micșorați-vă sarcinile, zice el, unul cu altul, ca astfel greutatea să fie egală. Într'adevăr, e o nedreptate ca săracii să ducă toată greutatea. Dacă ei se plâng și murmură, poate că au o oarecare dreptate aparentă, căci fiind toți oamenii din acelaș praf p'ăsmuiși, iar între praf și praf nu este deosebire mare, de ce să vedem pe de-o parte atâta îndestulare, și prisosință, și risipă la o clasă de oameni, iar pe de altă parte, atâta lipsă, atâta întristare, atâta sărăcie, ba și dispreț la o altă clasă de oameni? De ce cutare, fiind bogat, înoată în bunuri, satisfăcându-și cele mai josnice patimi, în belșugul rafinării, iar altul, sărac fiind, nu poate să-și întrețină familia, potolindu-i joamele, ce o chinuește? N'ar putea fi îndreptățită această inegalitate atât de strigătoare, dacă Pronia n'ar fi orânduit oarecare egalitate între oameni.”

De aceea Hristos a înființat Biserica sa, unde e primit cel bogat, cu condițiunea de a ajuta pe săraci, și prisosința lui să acopere lipsa celui nevoiaș.

Milostenia înțeleasă astfel nu poate fi numită, precum spun socialiștii, o înjosire a demnității omenești, căci e un fruct al concepției evanghelice, în virtutea căreia săracul nu numai că ne e un frate, ca având aceeași origină și acelaș destin ca și noi, dar e o personificare a lui Hristos. De aci urmează că, dragostea creștinească nu poate fi înlocuită cu simpla dragoste oficială sau legală, care e totdeauna rece și formalistă. Această dragoste, pe care am putea-o numi, laică, e cu totul imperfectă, căci se rapoartă la o parte a omului numai, la partea trupească, iar nu la întregul om, care e ceva mai mult decât un tub digerent sau un aglomerat de molecule.

Fără îndoială, legislațiunea socială va progresa tot mai mult și astfel va putea să pregătească o distribuție tot mai dreaptă între oameni a bunurilor pământului.

Spiritul de prevedere și de economie prin întreprinderile de asigurare poate împușină numărul săracilor, dar a-i elimina cu desăvârșire e cu nepușină. Sunt crize industriale, sunt mari dezastre neprevăzute, ca inundații, incendii, cutremure, boli epidemice, înaintea cărora sunt nepușințioase asigurările chiar sociale, în care caz e de trebuință ajutorarea binefăcătoare a altora.

Dragostea milostivnică, orice ar spune economiștii fără D-zeu, nu va fi niciodată nefolositoare în orice fel de organizație socială. Progresul omenirii, îmbunătățirea situației oamenilor pe pământ, sunt în strânsă legătură cu legile morale, printre cari are locul de onoare iubirea, dragostea.

În timpurile noastre, când minunile creațiunii apar într'o lumină tot mai vie; când omul, cu geniul său, supune stăpânirii sale puterile și forțele naturii pentru a le face să servească comodităților, luxului și plăcerilor; în epoca noastră, când operele și invențiile create de inteligența și munca neobosită a muritorilor

¹⁾ Principii de economia politică. Roma. Befani 1889 p. 205. Liberalore.

²⁾ Sermo LXXXV. c. III, et IV. Patrol. lat. tom. 38. col. 522.

³⁾ Enar. în ps. CXV. 15. Patrol. lat. tom. 37. col. 1236, apoi tom. 38. col. 1041, tom. 37. col. 1923.

¹⁾ Enar. în ps. CXXV. 5. Patrol. lat. tom. 37. col. 1660; sermo, IX, 19, tom. 38. col. 89; sermo. XXXVIII, 8, tom. 38. col. 240. sermo. ce LIX. 5. tom. 38. col. 1200. Sf. Augustin.

se înmulțesc în fiecare zi, și se răspândesc cu o iu-țeață nemai pomenită în întreg universul, principiile evanghelice asupra Dreptului de proprietate, câtă rânduială, cât progres, nu ar aduce, dacă ar fi recunoscute și practicate de indivizi și de societate. Durere însă! Cu tot progresul veacului nostru, suntem în cea mai grea cumpănă socială, căci patimile, mai ales patima lăcomiei e în plin desfrâu.

Să ne înțoarceam la lumina dreptei judecăți, să supunem judecata luminii Evangheliei, și neamul omenească nu va fi prada dezordinei și a distrugerii prin sine însuși. (sfârșit).

CRONICI

— **Conferință despre concordatul României cu Vaticanul.** Sâmbătă în 12 Martie, d-l profesor *Jacob Lazăr* dela Academia de drept din localitate, a ținut și anul acesta, în cadrul conferințelor aranjate de asociația profesorilor secundari, se pare, o conferință, care pentru subiectul ei, ne interesează și pe noi. Conferențiarul, care a expus situația bisericii catolice ungare din fosta Ungarie și tratativele Guvernelor române cu Vaticanul în vederea încheierii unui concordat, a profesat în conferință unele păreri, pe cari ne simțim îndatorați a le îndreptă, fiindcă nu i se potrivește bine unui profesor de drept canonic cum e d-l prof. *Jacob*. Întâi: Ne miră, cum poate profesă d-l prof. o părere, că privilegiul de rege apostolic, deprins de regii Ungariei, pe drept ori nedrept, nu cercelăm acum, ar fi putut trece asupra regelui României? Ce crede d-l prof., că biserica catolică e ca cea protestanță ori ortodoxă, încât îi poate fi patron și protector, chiar și Sultanul ori Kemal pașa? Titlul de „rege apostolic” a fost un privilegiu, nu un drept, ce-l aveau regii Ungariei, cum zice și d-l prof., pentru meritele speciale ce și le-au câștigat dânsii față de catolicismul unguresc. Pe ce bază de drept putea el trece asupra unui rege *ortodox*, cum pretinde Constituția Țării noastre regelui de totdeauna al României? — Tot atât de paradoxală e și o altă părere susținută de d-l profesor: că regatul Român ar avea dreptul de proprietate asupra averilor bisericii catolice din România, fiindcă a ele au fost donate diecezelor catolice numai cu drept de uzufruct de către regii de odinioară, adică de către Stat, și că, prin recunoașterea „Patrimoniului Sacru” din concordat, Statul român ar fi făcut rău că a renunțat la proprietatea acestor bunuri. Cu această teorie ne-am mai întâlnit; e a ortodocșilor noștri peste tot doritori de spolierea bisericii catolice din România; e a d-lui *Ghibu* dela Cluj, care vrea să ia biserica Sf. Mihai din Cluj pentru biserica ortodoxă, iar averile Statusului Catolic să le confişte, bineînțeles, tot pentru biserica ortodoxă. Dar ne întrebăm, cum poate susține un om serios o astfel de năzbătie? De când *donafiunea* în capul „ju-

riștilor” noștri români nu mai e titlu just de a câștiga avere? Dar prescripțiunea? — Pe d-l profesor îl șochează apoi, că episcopii catolici din România pot comunica liber cu Sf. Scaun; zice, că prin aceasta ar suferi suveranitatea Statului. Da, cu o concepție despre biserică cum e cea ortodoxă: o instituție națională, de Stat, dar nu cu concepția catolică despre Biserică, concepție care e și a lui *Hristos*. Biserica după acest *Hristos* nu e o instituție națională, particulară, autochetală, ci e o instituție universală, de drept divin, cel puțin egal de suverană cu oricare Stat, iar capul ei cel puțin egal de suveran cu oricare rege. Biserica ortodoxă e o *anexă* a Statului în care ființează; Biserica catolică e de-asupra Statelor și a naționalităților, e suverană. Deosebirea între aceste două concepții ar trebui să le știe d-l profesor, dacă propune și drept canonic catolic. Statul român nu poate lega concordat cu biserica ortodoxă, cu o anexă a sa; la concordat trebuie să stea față în față două puteri suverane de drept internațional; de când are biserica ortodoxă română, ori chiar întreaga biserică ortodoxă, dacă se mai poate concepe o biserică ortodoxă unitară, suveranitate de drept internațional? Bisericile ortodoxe de pretutindeni se complac în această situație de a fi anexele și slujnicile Statelor. Biserica romană nu; ea e suverană. — Zelul d-lui profesor pentru biserica ortodoxă îl înțelegem, dar îl face să iasă din cadrele științificului și al obiectivității.

— **Ședința Astrului și a Agrului.** Duminică în 20 Martie Asociația Națională a studenților români uniți, Astrul, organizația Oradea, a ținut întâia sa șezătoare culturală publică în anul școlar prezent. Un public numeros a ascultat prestațiunile studenților, cari au fost foarte reușite. Șezătoarea se deschide cu tradiționalul *Gaudeamus igitur*; apoi d-l *Ionel Sabo*, vicepreședintele organizației, în lipsa președintelui *Bozintan*, arată rostul și programul Astrului. D-l *Iuliu Hălămgian* printr'o cuvântare mai lungă salută Astrul în numele centrului studențesc Oradea; salută apoi Astrul venerabilul decan de onoare al baroului Oradea, *Dr. Dumitru Chiș* în numele Comitetului Diecezan Agru spunând, că se bucură văzând în Astru un colaborator așa zelos alături de Agru, pentru reîncreștinarea societății, deviză comună a Agrului și Astrului. Corul studenților execută apoi *Pribeagul*, iar orchestra, spre surprinderea tuturor, cu o precizie de profesioniști, mai multe bucăți alese. Corul și orchestra le dirijează dl student *Iuliu Borodi*. D-l *Pop Vuler* a recitat cu cunoscuta-i precizie. *Păr. Dr. Tăutu* a dezvoltat apoi înaintea publicului și a studenților conferința: *Poate fi un intelectual religios?*, arătând cu argumente convingătoare, că și intelectualii pot ba chiar trebuie să fie religioși: a) pentru ca să fie oameni de nobleță întreagă, b) în interesul patriei, c) în interesul poporului și d) în interesul lor pro-

priu, fiindcă religia mângăie, întărește, luminează și echilibrează pe om în toate împrejurările vieții. Publicul a rămas foarte satisfăcut de reușita acestei frumoase șezători studentești.

Duminecă în 27 seria șezătorilor religioase-culturale a continuat-o organizația *Agru* de pe lângă catedrală. A conferențiat Păr. *Ion Gârleanu* despre viața sf. Anton de Padua, cu proiecțiuni. Corul teologilor și orchestra simfonică au executat bucăți, cari au delectat mult publicul, care a ieșit deplin edificat dela această reușită șezătoare. Șezătorile se continuă în fiecare Duminecă la orele 5 d. m.

— **Graeca fides nulla fides.** „*Legea Românească*” organul eparhiei ortodoxe române din Oradea, în No. 7 a. c. sesizându-se de tabloul publicat de noi în No. 4 a. c. asupra salariilor preoțești din bugetul anului 1932, voiă să ne compătimească și să ceară alături de noi înlăturarea nedreptății. „Văzând această diferență de salarizare a slujitorilor diferitelor culte în bugetul anului 1932, zice oficiosul Preasfințitului Ciorogariu, la prima vedere ne-a isbit și am fost în revolta noasiră alături de oficiosul eparhiei unile. Am deschis bugetul Ministerului cultelor pentru a ne întemeia revolta și a cere repararea nedreptății făcută slujitorilor bisericii surori” (sic!). Auziți pe judecătorii nedreptății și pe făuritorii actualei nedreptăți din bugetul cultelor? Fotie, unde ești, să-ți admiri ucenicii plămădiți după adevăratul tău chip și asemănare! Și ce credeți ce-a găsit zelosul ucenic al pravoslaviei bizantine în bugetul cultelor pe care l-a deschis? „După studierea bugetului însă simțul de dreptate (sic!) ne-a potențat revolta și a îndreptat-o în contra oficiosului care ori din ignoranță ori cu rea credință prezintă publicului „dreptatea ortodoxă” îmbrăcată în haina nedreptății”. Ne spune apoi ce-a găsit: A găsit 1) „că un preot unit se vine la 900 credincioși, iar un preot ortodox la peste 1500 credincioși; 2) Singurul (sic!) criteriu real și drept în acordarea ajutorului material de către Stat este numărul credincioșilor (Legea Cultelor art. 31). 3) De aceea statul prin aplicarea principiului proporționalității a dat în bugetul anului 1932 fiecărui cult recunoscut câte 32 lei după fiecare credincios. Și prin faptul că un preot unit are numai 900 credincioși i-se revine cu aproape jumătate mai puțin decât unui preot ortodox care are 1500 credincioși. Și cred că este drept, ca acela care are sub îngrijire 1500 credincioși contribuabili ai statului, să primească mai mult decât unul care are numai 900 credincioși, — *chiar dacă acela e doctor dela Roma*”. Pân'aci ucenicii pravoslaviei bizantine. Dar slăviții ucenici ai lui Fotie, acești păzitori ai dreptății și-ai adevărului, să ne dea voie să le punem și noi smeriții papistași câteva întrebări: 1) După concepția Sfinților lor preoții sunt porcari ori vâcari, să capete simbrie după numărul capetelor de vite ori de porci

încredințați păstoririi lor? 2) Dacă e așa, de ce nu se aplică acest principiu și la turmele lor cuvântătoare, primind și păstorii ortodocși salar fiecare după numărul sufletelor ce păstoresc? Așa ar trebui să fie, dacă preoții trebuie plătiți după numărul credincioșilor.

— 3. Cari slujbași ai Statului sunt plătiți după numărul sufletelor ce diriguiesc: prefectii, primpretorii, notarii, medicii de circumscripție, vlădicii ortodocși, ori miniștrii Țării? 4. Ne-am mai dimitte în discuție cu sfinții lor și cu privire la articolii 31, 32, 33 ai legii cultelor, dar tare ni-e teamă că avem de-a face cu oameni prea grei la cap; abstrăgând dela aceea că lor, ca unor ucenici ai lui Fotie și Cherularie, nu le prea convine adevărul drept și curat, totuși îi rugăm să citească cu mai multă luare aminte articolii 31, 32, 33 din L. C. și vor vedea, că art. 31 vorbește despre *ajutoarele materiale* pe cari Statul le va acorda diferitelor culte; *acele* se vor da după *trei* criterii (nu după *singurul* criteriu, cum zic ei) și anume: a) după numărul credincioșilor, b) după situație materială și c) după nevoile reale constatate; iar articolul 32 vorbește despre *complectarea veniturilor clerului și plata funcționarilor cultelor*, care trebuie să se facă după norme generale, adică valabile și egale pentru toți, stabilite prin lege și *în armonizare cu salariile funcționarilor publici*”. (Vezi legea Cultelor, „*Vestitorul*” No. 10/1928). De ce n'au celit bine aceste articole, precuvioșii? Ce rost ar avea atunci articolul 32 din L. C., dacă art. 31 regulează salariile clerului? Să ne mai spună Preaslăviții învățăcei ai interpretărilor bizantino fotiene ce rost are să spună art. 33 al Legii Cultelor, că ajutorul în scopul susținerii clerului slujitor, Statul îl acordă dacă parochiile sau comunitățile vor avea 400 familii la orașe și 200 la sate, — dacă întregirea salariului trebuie să se facă după cum spun ei, adică după numărul credincioșilor pe țară? — Vedeți dară, aceste sunt criteriile fixate de lege pentru salarizarea clerului, nu acelea pe cari sfinții atolpulernici ai ortodoxiei le-au inspirat cu o perfidie bizantină vrednică de marii lor părinți spirituali, Fotie et Comp., d-lui primministru și ministru al instrucțiunii publice, Nic. Iorga, care, se vede, are prea mare încredere în acești reprezentanți ai șireteniei și perfidiei bizantine. — Prin urmare stimații noștri confrați dela „*Legea Rom.*” să nu se supere, nici să întoarcă împotriva noastră ceace li se cuvine lor: dreptatea ortodoxă, făcută de dânșii, pentruca să lovească în noi. Le mulțumim pentru începutul de milă și compătimire ce-au avut față de noi, deoarece aceasta mai tare ne confirmă în adevărul proverbului roman: *Graeca fides, nulla fides.*

— **Cauze matrimoniale în fața Rotei Romane.** Conform No. 3 (5 Martie) 1932 al oficiosului Sf. Scaun „*Acta Apostolicae Sedis*” (p. 84 urm.) în fața Rotei Romane, cel mai înalt for eclesiasitic în bi-

serica catolică, în cursul anului 1931 s'au desbătut 74 cauze de nulitate de căsătorie, dintre cari 19 s'au clasat din lipsă de continuator (appellationem desertam vel peremptam declaravit), 23 au fost intentate pe baza piedecii nimicitoare: *frică și si ă* (în 14 nulitatea admisă, în 9 respinsă), 8 în baza excluderii *bonum prolis* (2 admise, 6 respinse), 8 în baza *lipsei de consens* (defectus consensus, 2 admise, 6 respinse), 3 pe bază de *condiție pusă* (1 admis, 2 respinse), 1 lipsă de mandat valid al procuratorului (admisă nulitatea), 4 în baza clandestinității (3 admise, 1 respins), 2 pe baza excluderii *bonum sacramenti* (respinse amândouă; a fost însă admisă nulit. într'un caz mixt: excluderea *bonum prolis* și *bonum sacramenti*), 3 pe baza impotenței bărbatului (1 admis, 2 respinse) 1 pt. impot. femeii (admis), 1 pt. nebunia femeii (admis), 1 pentru defectul formei (respins). — (Iată deci câteva cazuri, numite în dreptul canonic *piedeci nimicitoare de căsătorie*, cari invalidează o căsătorie și deci, poate fi declarată de tribunalele matrimoniale bisericești de nulă. Deci în biserica catolică alta e divorțul, adică desfacerea unei căsătorii valid încheiate, care nu se admite de loc, și alta e declararea *nulității* unei căsătorii care dela început n'a fost validă din cauza vre-unei piedeci nimicitoare cu care s'a încheeaf. Piedecile nimicitoare de căsătorie ni le propune *dreptul canonic și teologia morală*. Cele mai multe sunt de drept natural și dumnezeesc, (adică puse de însuș D-zeu), unele sunt de drept bisericesc (adică introduse de biserică). Sunt creștini cari închee căsătorie fără ca ei să știe că închee cu piedecă nimicitoare, închee adică involuntar și inconștient o căsătorie invalidă, deci nulă; alții închee conștient, adică știind și voind. Rolul tribunalelor bisericești în cauză e să constate juridicește existența ori neexistența unor atari piedeci. Tribunalul se poate sesiza fie din oficiu, fie la reclamația părților. După două sentințe de nulitate conforme soții sunt liberi și pot încheia altă căsătorie validă).

— **Frumoasele cuvinte ale d-lui primministru Iorga despre învățământul religios.** Sâmbătă în 26 Martie desbătându-se la Cameră proiectul pentru modificarea art. 61 din legea învăț. primar, în sensul că de-acum religia s'o pre lea *preotul* în școala primară (o inovație epocală pentru concepția și mentalitatea fraților neuniți, Red.), D-l primministru Iorga a spus: „Învățământul religios în școala primară chiar este, în aceste timpuri când moralitatea laică se dovedește incapabilă de-a da chipului sufletesc societății, o necesitate de neînălțurat... Uitați-vă Dv. în societatea noastră. Veți vedea o singură pornire — se pare că aceasta este moralitatea unei epoci de mașinalism — pornirea aceasta de-a ajunge cât mai repede, înăturând pe fiecare cu cea mai mare brutalitate, cu cea mai mare cruzime, fără nimic din simțul de dreptate, fără nimic din simțul de milă de oameni, înjuria vine pe buzele oricui. Cine poate lovi, lovește; cine poate ofensa ofensează”. D-l Iorga spune mai departe, că copiiiilor trebuie să li se propună Evanghelia și nu dogmele; nu va permite să se facă profesionalism învrăjbitor în școala primară. În această legătură d Iorga își exprimă părerea și despre Unire zicând: „Confesiunea la noi, afară de

deosebirea confesională la noi între uniți și neuniți, care aceea au făcut-o împrejurările istorice — o dorim cu toții — vor face să dispară această deosebire, da, în afară de aceste confesiuni, la noi înseamnă naționalitate”. De sigur; d-l Iorga nu e teolog, dar nu strica dacă preciză, cum își închipue D-sa reunirea celor două confesiuni românești.

— **Salutul copiilor în școală.** Cetim în No. 3 al revistei învățătoarești din Zalău „Școala Noastră”, că, la propunerea *personalului de controlor*, din conferința sa ținută la Satu Mare, Ministerul Instrucțiunii cu ord. No. 19.342—1932 a aprobat, ca salutul copiilor să se facă la întrarea unui străin sau a oricui în școală: prin sculatul în picioare, iar în afară de școală — *în toate cazurile* (sic!) — prin salutul obișnuit și admis de spiritul limbii noastră românești: „bună dimineața”, „bună ziua” și „bună seara”. — Iată cum se tulbură prin ordine ne-pedagogice sufletul copiilor! Preotul îi învață la ora de religie să sa'ute creștinește: Lăudat să fie Isus Hristos, iar învățătorul le spune altfel. Ce pedagogie e aceasta? Școala activă ori cea destructivă? Tocmai acum când d-l Iorga se străduiește să introducă o adevărată educație religioasă în școală. Suntem siguri, că învățătorii francmasoni și necredincioși îi vor zădărnici străduințele. — Iată ce se produce, dacă se numesc revizori și inspectori primari oameni cari nu cunosc obiceiurile locale, ori chiar ostili oricărui sentiment religios! Autoritatea bisericească e obligată a interveni să nu se scoată frumosul salut creștinesc din școală înlocuindu-se cu unul profan. Să se păstreze pretutindeni obiceiul regional. Aceasta înseamnă consolidarea și unificarea sufletească: a nu jigni tradiția și sentimentul religios al nimănui. Iar sunt cuprinse organele de control de duhul unificării cu furca? Rezultatul va fi, că vor introduce în școală spiritul profan condamnat acum de curând de D-l Iorga și vor jigni sufletul copiilor, al părinților și al Bisericii.

BIBLIOGRAFIE

— **Dr. Alexandru Crișan:** Bolile sociale și lupta împotriva lor, Cluj 1931. D-l dr. comunal în Oradea a dat subț **Mottoul:** „Sănătatea când lipsește, Averea nu folosește” prețioase îndrumări cu privire la bolile sociale. Expune într'un stil clar, ușor și neaoș românesc toate cele trebuincioase de știut despre: I. Boala cancerului (racul), II. Malaria (boala frigurilor), III. Despre beție sau alcoolism, IV. Tuberculoza (oftica sau boala uscată), V. Trahomul (conjunctivita granuloasă), VI. Pelagra (hâra), VII. Boalele venerice. VIII. Despre sarcini și nașteri gemelare (gemeni). O recomandăm cititorilor noștri, mai ales preoților și intelectualilor, cari vor scoate din ea prețioase cunoștințe practice. Cartea de 66 pag. 8°, costă 40 Lei. Se poate avea și la Soc. „Sf. Ioan Gură de Aur”, Oradea.

— **Irénikon.** Tome IX. 1932. No. 1. Janvier—Février. Cunoscută și prețioasă revistă a Părinților Benedictini, monahi orientali ai Unirii, din Belgia (Amay sur Meuse) cuprinde un vast și amănunțit studiu *despre biserica rusească și bisericile orientale*, arătând atitudinea delegaților fiecărei biserici autocefale față de problema bisericii rusești, cu prilejul conferinței dela *Vatopedi* ținută în vara trecută; un alt studiu despre viața Sf. Atanasie dela Athos și o vastă *bibliografie*, în care se face și o recenzie cărții d-lui Nicolae Iorga: *Geschichte der Rumänen und ihrer Kultur*, în care recenzie, recunoscându-se calitățile extraordinare ale marelui nostru savant („la captivant éloquence si souvent admirée du savant roumain”), se spune că „e regretabil că trebuie să facem restricțiuni formale cu privire la partea în care se vorbește despre unirea Românilor din Transilvania cu Roma. D-l Iorga nu ne dă încă aci studii senin și puternic documentat ce l-am așteptă”. Recenzorul (Dom M. Schwarz) constată apoi, în legă-

tură cu cele spuse de d-l Iorga despre influința rusă, că „a-cesta n'a fost fără de însemnată pagubă pentru caracterul propriu al civilizațiunii românești“. Ce just și adevărat! încât biserica ortodoxă română nici azi nu se poate emancipa cu totul de sub influința culturală bisericească a Ateiei, Moscovei și C.-polului. — In revistă găsim o recenzie și despre broșura d-lui Theodorian Carada: *Pax* (atât de hultă de un colaborator al „Legii românești“); apoi o altă recenzie despre o interesantă biografie a marei convertite ruse din veacul XIX: *Madame Swetschin*, despre care, pe cum știm, și d-l Theodorian-Carada a scris o interesantă carte în românește.

— **Orientalia Christiana**: No. 75: Dr. theol. Clemens Kopp: *Glaube und Sacramente der koptischen Kirche*. 8° — 217. Lire it. 33. — In acest vast și prețios studiu ni-se prezintă în l. germană, întâi o privire a credinței bisericii coptice, pe care autorul a avut prilejul s'o studieze la fața locului în Cairo, apoi o expunere amănunțită întâi a ritului apoi învățaturii bisericii copte despre *fiicare* Sacrament a parte. Este un foarte prețios studiu de teologie comparativă.

— **Idem**: No. 76: Georg Hoffmann, S. I.: *Griechische Patriarchen und römischen Päpste II*. — Untersuchungen und Texte. 8° — 84 Lire. — Păr. Georg Hoffmann, apreciatul profesor de istoria bis. orientale dela Institutul Oriental din Roma, ne dă în această lucrare prețioase date inedite asupra relațiilor patriarhilor Constantinopolitani: Ieremia II, Meletie Pigas, Neofit II, Timotei II și Ioanichie II cu papii dela Roma. Din aceste date vedem, că patriarhii Cpolitani n'au fost totdeauna așa dușmănioși papilor romani; au avut corespondență cu ei și doriau chiar o unire între cele două biserici. Unii dintre ei erau chiar uniți, cum au fost Neofit II și Timotei II, cari au iscălit mărturisire de credință catolică și act de unire, dar de frica Turcilor nu cutezau să se mărturisească atari și în public. Sperăm că vor veni zile mai bune, când cele două biserici se vor înțelege mai bine în folosul creștinismului întreg.

Catalogul

cărților scartate și al duplicatelor din biblioteca diecezană greco-catolică — Oradea.

Oferim aceste cărți în schimb bibliotecilor din țară, ori și spre vânzare, particularilor.

(Urmarea VII),

3954. Gedicke, Fridrich: *Liber Latinus. Lesebuch*, 1 tom, Poson 1..... 16° pentru școli.
3855. Göndöcs, Bender: *A selyemhernyótenyésztésről*, 1 tom, B-Gyula 1884. Broșură, mancă.
3856. Demeczki, Mihály Dr.: *M. Kir Ferencz József nevelő intézet*, 1 tom, B-pest 1898 8° mare, legat roșu
2970. Jézus Szent Szívéhez, *ajátosság*, 1 tom, Esztergom 1827. Broșură.
3857—3879. — *Allgemeine Zeitung*, 3 tomuri, Wien 1824. 4°
3981. Jais, Aegidius: *Erzählungen*, 1 tom, B-pest 1842 32°.
3990. Mindszenty, Gedeon: *Legujabb közleményei*, 1 tom. B-pest 1877,
4003. Tarmini, Renoaldi: *Gram. Italiana*, 1 tom, Wien 1742
4007. Bielek, László: *Urnapi beszéd* 1 tom, Pozsony 1797.
4052. Thezarovich, Gábor: *Megélledett Melkisedek, Urnapi prédikációk*, 1 tom, Nagyvárad. Broșate.
4053, 4054. Michel, Antal: *Ünnepi Evang. magyarázata, I—II Rész*, 2 tomuri, Nagyvárad 1830. Broșate.
4055—4058. Gál, Bernardius: *Buzakalászkod, Apostoli beszédek*, 4 tomuri, Szeged 1818. Broșate.
4066. — *Institutiones Arithmeticae*, 1 tom, Budae 1834. Manual pentru gimnazii.

4067. — *A hitről*, 1 tom, Buda 1834. Katechism.
4071. Zollikoffer: *Predigten über die Würde des Menschen* T. B., 1 tom, Leipzig 1783
4072. *Gazdasági kistökör*, 1 tom, Pest 1845 8° mic Sfaturi economice.
4074. Johnsohn, Samuel: *Englische Sprachlehre*, 1 tom, München 1821.
4083. Papp Ferencz: *Nagybőjti ájtatos elmélkedések*, 1 tom, Nagyvárad 1864. 8°—126 pag
4084—4090. Bourdalou, Louis: *Predigten und geistliche Reden*, 7 tomuri, Prag 1767. In nemțește. Legate în piele.
4083. Niemayer, August H: *Thimotheus, Weckung der Andacht*, 1 tom, Leizig 1789 Lecturi relig. 8°.
4099 — *Synopsis linguae Gallicae*, 1 tom, Pest 1812.
4101. Weber, Joh: *Kurze Kanzelreden*, 1 tom, Wien 1806.
4103. Schlöf, Aloys: *Die Schule des Kreuzes-Lecture*, 1 tom, Grätz 1836 Lecturi pt. Paresimi.
4109. Michel, Antal: *Vasárnapi Evg. magyarázata. Rövid Prédikációk*, 1 tom, Nagyvárad 1829.
4118. Riede, Sámuel: *Der Wiener Sekretär*, 1 tom, Wien 1826. Manual de corespondență oficială.
4115. Hunyadi, Ferenc: *Diétai prédikációk*, 1 tom, Pest 1791.
4110. Pachner, Anton: *Kurze Frühpredigten*, 1 tom, Grätz 1808.
4120—4122. Montesquieu: *Geist der Gesetzen*, 3 tomuri, Allenburg. 1782. In nemțește, cartonate.
4135. Diószeghi, Dániel: *Erkölcsei tanítások prédikációkban*, II drb., 1 tom, Debreczen 1808. Protestante.
4141. — *Horatii Flacci Opera*, Tom I, 1 tom, Reullingae, 1814
4145. — *Farsangi zsebkönyv*, 1 tom, Marosvásárhely 1843 Proză și poezii ung. 16°.
4160—4161. Blair's, Hugo: *Predigten aus dem Englischen*. I. Band 2 tomuri, Leipzig 1781.
4162, 4163 4164, 4165. Beyer, Joh R. G.: *Zur Aufklärung der Volksreligion in Predigten* 1, 3, 4, 5; 4 tomuri, Leipzig 1794.
4166—4167. Bogyai Mihály: *Vasárnapi prédikációk*, 2 tomuri, Vátz 1809.
4168. Fornasari-Verce: *Praktischer Kursus der Ital. Sprache für Anfänger*, 1 tom. Wien 1831.
4171. Fábíán Jósef: *Fermészethistoria a gyermekeknek*, 1 tom, Veszprém 1799. 8°.
4172. Pfarrer Burkart: *Katechetische Vorträge*, 1 tom, Villingen 1814.
4173—4175. Rosenmüller, I G: *Predigten über Sonn- und Festags Evangelien*, 3 tomuri. Leipzig 1798.
4177. Toepler, Ed Theofil: *Német Gramatika*, 1 tom, Pest 1852.
4180. Feigerle, Ignátz: *Der geistige Kampf in Predigten*, 1 tom, Wien 1850.
4197. — *Gebete und Andachtsübungen zur Hlgt. Herz Jesu*, 1 tom, Gran, 1827
4199. Kalmár József: *A patriotismus megegyeztetése az Ev. etikával*, 1 tom, Komárom 1813. Broșură.
4210. — *Középkatechismus*. 1 tom, Budán 1846
4216. Vulcan Samuil: *Circular către cele 72 parohii revenite la Dieceză*, 1 tom, Oradea Mare 2/X 1824. Broșură.
4228. M. Tudós Társaság: *A magyar szókötés több szabályai*, 1 tom, Budán 1843.
4237. Papp, Szilágyi Josif: *Catechismul Unirii bisericești*, 1 tom, Oradea Mare 1864. Broșură 16°—24.
4242. Vitkóczy Mátyás: *Három nyelven szóló magyar Gramatika*, 1 tom, Pest 1797. 16°.
4302. Szepesi, Imre: *Egyházi beszédek a mérsékletesség ügyében*, 1 tom, Nagykároly 1846. Broșură.

(Va urma)

